

Oireachtas na Samhna 2010

CILL ÁIRNE

27 - 31 Deireadh Fómhair

NA COMÓRTAIS

(Do Dhaoine Óga & do Dhaoine Fásta)

Amhránaíocht ar an Sean-Nós

Rince Aonair ar an Sean-Nós

Lúibíní

Agallamh Beirte

Scéalaíocht

Dreas Cainte

Scoraíocht (Daoine Fásta)

Seó Ardáin (Daoine Óga)

Sceitse (Daoine Fásta)

Amhráin Nua-Chumtha

Faigheann
Oireachtas na Gaeilge
deontas

OIFIG AN OIREACTAIS 6 Sráid Fhearchair, Baile Átha Cliath 2

Fón: +353 1 475 3857 Facs: +353 1 475 87 67 www.oireachtasna-gaeilge.ie

Meta Uí Mháille

Scéalta Ó Sydney

Tá Meta Uí Mháille ag caitheamh tréimhse san Astráil faoi láthair. Seo roinnt scéalta uaithi

Bundúchasaigh

Siad bundúchasaigh na hAstráile is measa a d'íoc as teacht mhuintir na hEorpa. Meastar go mba thart ar 750,000 an daonra bundúchasach ag an am, "primitive natives" mar a thug said orthu nuair a bunaíodh an chóilíneacht Sasanach i Sydney i 1788. Díbríodh iad agus maraíodh go leor acu nuair a throid said ar ais. Éigníodh mná agus cailleadh go leor le galair a thug na daoine geala isteach. Scríosadh cuid mhaith de na 500 treabh, a gcultúr, a dteanga agus a slí mhaireachtála.

Chreid na bundúchasaigh gur leis an talamh na daoine agus nár cheart a thógáil ón talamh ach an méid a chothaíonn an duine. Faoi pholasaí a thug an rialtas isteach sna 1960aidí níor fágadh cearta ar bith ag na bundúchasaigh.

Is daoine eile a rinne cinneadh cén áit a bhféadfadh siad conaí agus cé a d'fhéadfadh said a phósadh. Tugadh uathu a gcuid páistí le tógáil i gcultúr na ndaoine geala, "The lost Generation" mar a tugtar anois orthu. Bhí na Sasanaigh den tuairim nach raibh na daoine seo in ann breathnú amach dóibh féin agus nárbh fhéidir oideachas a chur orthu. Bhí dream ann ar mba chrua leo cás na

mbundúchasach, a d'oibrigh leo ar na *Reservations* ina cuireadh iad agus ar na *Mission Stations*, agus bhí oideachas maith curtha ar an dream óg ag deireadh na 60aidí. Cuireadh polasaí na *reservations* ar ceal sna 1970aidí agus socraíodh aitheantas agus saoirse a thabhairt dóibh. Tugadh réimsí talún dóibh. Chuaigh cuid acu ag maireachtáil mar a bhíodh said, de réir a nadúir i gceantair gaineamhlaigh in iarthar agus i dtuaisceart na tíre, ag maireachtáil ar sú-craobh, luibheanna talún agus ag seilg kangaroo agus deirtear gur tháinig feabhas ar a sláinte. Le blianta tá an dream óg ag tabhairt a n-aghaidh ar na bailte móra. Tá droch choinníollacha maireachtála acu, drochthithe, ráta ard díghostaíochta, pá íseal agus easpa oideachais. Tá an méid páistí óga a fháigheann bás scanrúil, cé go bhfuil coras sláinte iontach san Astráil. Tá ól, drugaí agus beatha an lae inniu ag scríosadh a sláinte. Bhí mé ag caint le daoine a bhíodh nó atá ag obair leis na bundúchasaigh, tá siadsan den tuairim go bhfuil an

rialtas agus an chaoi a gcaitear leo ciontach as go leor de seo. Ní leor saoirse, aitheantas, talamh agus airgead a thabhairt anois mar chúiteamh ar an bhail a cuireadh orthu. Bheadh sé i bhfad níos fearr an t-airgead a chaitheamh ar oideachas, ar traenáil agus ar sheirbhísí a thabharfadh cúnamh dóibh feabhas a chur ar a saol féin. Níl an t-airgead agus an chaoi a gcaitheann siad é ach ag cur giorrú lena saol. Níl ach 200,000 de na fíor bundúchasaigh i measc an daonra de 20 milliún atá san Astráil. Ní fhaigheann tú deis casadh le mórán de na bundúchasaigh i Sydney ach tá an didgeridoo agus a gcuid ealaín le fáil go flúirseach sna siopaí atá dírithe ar thurasóirí. Meastú an mbíonn aon bhuntáiste ag an bpobal bundúchasach as?

Convicts – Hyde Park Barracks

I lár chathair Sydney, tá an *Hyde Park Barracks Museum*, áit a bhfuil eolas faoi na convicts a cuireadh amach as Éirinn agus as Sasana

nuair a bhunaigh an captaen Arthur Phillips cóilíneacht Sasanach i Sydney i 1788. Go dtí gur tógadh an beairic, ba i dtithe fóid san áit a dtugtar na Rocks air a bhíodh na priosúnaigh dá gcoinneáil. Idir 1791 agus 1853 cuireadh thart ar 26,500 Éireannach go New South Wales, pionós trom ar choireanna beaga. Tar éis Eirí Amach 1798 cuireadh go leor don dream a bhí páirteach ann go New South Wales. Bhí an-imní roimh an dream réabhlóideach seo a thaispeáin fuath agus gráin do na Sasanaigh. Is iomaí éirí amach a d'eagraigh said i gcoinne na Sasanach.

Sé an t-ailtire Francis Greenway a tharraing plan an Hyde Park Barracks, ba convict é féin a cuireadh amach as Sasana. Chaith 15,000 fear idir 1819 agus 1848, a dtéarma priosúin sa mbeairic ag obair don rialtas, ag déanamh bóithre, ag gearradh cloch, ag gearradh coille agus ag saothrú talún.

D'éirigh go maith le cuid acu, rud a bhí ag brath go mór ar an maistír a bhí acu. Ba go New South Wales a cuireadh an chuid is mó de na convicts Éireannach. D'éirigh go maith sa saol le go leor acu tar éis a saoirse fháil.

Scéim an Iarla Grey "The Irish Orphan Girls":

Sé an tréimhse de stair imirceoirí na linne sin is truamhéiligh ná scéal na mban a cuireadh chun na hAstráile idir 1848 agus 1850, "The Irish Orphan Girls" a tugadh orthu. Faoi scéim an Iarla Grey socraíodh na mílte daoine óga,

fir agus mná a thabhairt as Tithe na mBocht in Éirinn, a bhí ag cur thar maoil de bharr an ghorta, agus iad a chur amach go dtí an Astráil le n-oibriú mar chailíní aimsire agus oibrithe feirme. Ach mhol an coimisinéir for Colonial Lands i South Australia gur mná is mó a theastaigh, mar bhí ganntan mná san Astráil go mór mhór i gceantair iargúlta. Seoladh na mílte ban, cuid acu comh h-óg le 14 bliana d'aois as workhouses in Éirinn. Ní raibh oideachas ná traenáil orthu agus is beag acu a bhí in ann scríobh ná léamh. Chuir said futhú san Hyde Park Barracks nó gur hiráileadh amach iad go dtí depots i Sydney, Adelaide, Moreton Bay i Brisbane agus Port Phillip i Victoria. Pósadh iad le feirmeoirí agus le mianadóirí, bhí clanna mór acu, chaith siad saol crua anróiteach i mbailte mianadóireachta agus ar fheirmeacha i gceantair iargúlta. Fuair an chuid is mó acu bás go h-óg.

Idir 1848 agus 1850 thug 20 bád 4,114 dílleachta, mná óga as Éirinn go dtí an Astráil sul má cuireadh deireadh leis an scéim. Le linn cuairt an Uachtaráin Mary McAleese ar Hyde Park Barracks i 1997, nochtaigh sí leac i gcuimhne ar na "Irish Orphan Girls".

Bhí an beairic le leagan tamall blianta ó shoin ach chuir sliocht an dream a chaith píosa sa mbeairic ina choinne agus anois tá sé ar an músaem is fearr a bhfuil stair agus eolas ar fáil ann ar shaol agus ar shaothar na convicts agus na n-imirceoirí Éireannacha a raibh lámh acu i bhforbairt na hAstráile agus a

bhfuil na hÉireannaigh óga atá ag teacht inniu ag baint buntáiste as.

Teifigh

Cosúil leis na convicts agus na bundúchasaigh tá daoine ag fulaingt i gconaí.

Sé an scéala is mó sna meáin anseo i láthair na h-uaire ná an meadú mór atá ar líon na dteifeach atá dá gcoinneáil ar Christmas Island, oileán amach ó chósta thiar na hAstráile. Tugann báid cabhlaigh na hAstráile báid ar a mbíonn suas go dtí céad go leith teifeach i dtír anseo gach seachtain. Ar bord bíonn fir, mná agus gasúir as an Afganastáin, an Iaráic, Sri Lanka agus as an Indóinéis atá ag súil le saol níos fearr a dhéanamh dóibh féin san Astráil, má éiríonn leo cead fanacht a fháil. Níl an t-ionad ar an oileán feiliúnach ach do 800 duine agus anois tá 1,500 duine dá gcoinneáil anseo chomh maith le cupla céad atá ag cur futhú i gcampaí. Tá oibrithe sóisialta agus sagairt a bhíonn ag obair leis na teifigh buartha faoi an easpa spáis agus an t-achar ama a thógann sé iarratais na dteifeach a phróiseáil.

Imircigh an lae inniu

Is chun na hAstráile atá na hÉireannaigh ag tabhairt a n-aghaidh ina sluaite ó fuair rudaí go dona sa mbaile. Níor bhuail an cúlú eacnamaíochta chomh mór an Astráil is a bhuail sé tíortha eile. Lá'l Pádraig cheapfá nach raibh duine óg ar bith fágtha in Éirinn is a raibh acu i Hyde Park as gach contae in Éirinn. Mar a dúirt an dream as

Conamara a raibh mé ag caint leo an lá sin, ní ag leanúint na gréine ar saoire ná ag taisteal atá said ag teacht mar a bhí cupla bliain ó shoin, ach ar thóir oibre agus slí mhaireachtála, má éiríonn leo visa fháil le fanacht anseo nuair atá a dtréimhse bliana thuas. Sách díomach atá siad don rialtas in Éirinn agus is beag dóchas atá acu go bhfuil aon fheabhas le teacht go luath.

Bíonn uaigneas orthu i ndiaidh an bhaile go mór mhór a muintir agus a gcairde. Tá an dream a tháinig roinnt blianta ó shoin agus a d'fhan socraithe síos, pósta agus ag déanamh saol nua dóibh fhéin agus dá gclann. An rud is mó a choinníonn anseo iad a deireann said ar fad ná an aimsir agus an caighdeán maireachtála.

Níl an phá árd ach níl an costas maireachtála ard, taobh amuigh de chíos agus praghas tithe atá an-ard. Níl sé i bhfad ó cheap muid go raibh deireadh go deo le h-imirce, ach nach orainn a bhí an dul amú.

Banaltra í Gabrielle Ní Mháille a thug a beirt mhac, Kane agus Stephen go dtí an Astráil trí bliana go leith ó shoin. Tá sí ag obair in ospidéal i Mona Vale thart ar uair a chloig as Sydney. "Tá an job féin sách deacair, níl sé tada níos fearr ná mar a bhí sa mbaile" a deir sí, "ach tá an saol taobh amuigh de sin i bhfad níos fearr anseo. Tá daoine an-oscailte agus réidh le cúnamh a thabhairt duit. Tá sé níos éasca gasúir a thógáil anseo. Tá muid sách fada ón gcathair agus anseo ar na Northern Beaches tá gach

cineál caitheamh aimsire don dream óg, snámh, surfáil, leadóg srl. Tá an córas oideachais go maith agus rogha iontach ábhair, chomh maith leis na seirbhísí atá ar fáil taréis scoile. Tá an coras sláinte iontach anseo agus saor in aisce do gach duine. Tá cíos an-ard sa gceantar a bhfuil mise i mo chonaí i gcomparáid le h-áiteacha eile ach tá an áit fhéin go h-álainn, lán le tránna agus le páirceanna, tá muid gar do Palm Beach an áit a ndéantar an clár telifíse Home and Away. An rud is mó a airíonn mé uaim ná mo mhuintir agus mo chairde. Ní airím uaim an aimsir ach bíonn sé ag báisteach anseo freisin ó am go chéile. Tá an-mheas ar na hÉireannaigh anseo mar dhream a oibríonn go crua".

Meta Uí Mháille

An Spailpín Fánach
30 bliain ar an mbóthar

An Spailpín Fánach
Ceardlann an Spidéil
Conamara
091-553343

Priondáil T-Léinte
agus Hoodies
www.tshirt.ie

Yabhair dom an cáca mhis
lá geannai om
Tá geannai om an cáca mhis

www.spailpin.com

IONAD EALAÍONA INIS OÍRR
Inis Oírr, Co. na Gaillimhe

Fón: 099-75150

araseanna@eircom.net
www.araseanna.ie